

# KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, csütörtök, április 28

Tizenegyedik évfolyam.

## EZT IS TISZTÁBA KELL HOZNUNK

(T.) Hogy ezzel a „vizszabályozási“ kérdéssel tisztába jöjün a közönség, nagyon szükségesnek tartom; mert mindaddig, a míg tisztában nincs, hát ezen tájékoztatásánál fogva mindig ki lesz téve az ellenzéki sajtó ámitásainak, mely tudatlanságból avagy öntudatosan, de egyre izgatja a kedélyeket, már hogy t. i. ezen árvízveszedelemnek a lelketlen kormány az oka. Hogy mennyiben oka tehát a „lelketlen kormány“ és mennyiben nem? — szükséges tisztába jönni e kérdéssel.

Azt állítja ugyanis az ellenzék, hogy Szeged pusztulása óta elég ideje (!) lett volna már a kormánynak mindezen ügyeket tisztába hozni s a munkálatokat teljesíteni, ámde Boszniára volt 40 millió, hanem a vizek szabályozására nincs! Persze, mikor ez a vád csak úgy oda van vetve, hát nagyon talpraesettnek látszik, s a laikus olvasó, ki régen hozzá van már szokva ahhoz, hogy minden dolog elvégzése a kormánnytól követel tessenék, és minden bajját a kormány szí dassék és vádoltassék, — hát ezt a vádat és követelést is nagyon természetesen találja, holott ez a vád és követelés a maga nemében nem egyéb, mint ama számtalan hamis vádaskodások egyike, melyek arra vannak szánva, hogy a kedélyeket a kormány ellen ingereljék, s a mely hamis vádaskodások legpregnansabb kifejezése: **népámitás!**

A kormány ezt tehette volna; a kormány azt tehette volna; a kormány amazt tehette volna! Ezeket a megjegyzéseket és felkiáltásokat minden pillanatban halljuk, de azt nem tapasztaljuk, hogy kik ezen felkiáltásokat maguknak megengedik, mindjárt azzal is számolnának, hogy a kormány hatásköréhez tartozik-e az, a mit tőle kívánnak, avagy ha a hatásköréhez tartozik is, bir-e elegendő erővel és eszközzel a kivitelhez?

Én például nagyon gyakran hallottam már oly követelések hangoztatását, melyek a jogfoglalommal és törvényességgel határozottan ellenkeztek, mégis közvéleményünk nötkte ki magukat; és hallottam oly követelések nem teljesítéséért vádolni a kormányzatot, melyek a kormányzat hatáskörébe nem tartoztak. Ime itt van mindjárt: az árvíz szabályozásának követelése. Mert:

Ha az árvíz által sújtott területek tulajdonosai azt kívánhatják a felföldtől s az ország többi részétől: hogy az ő

árvíz által sújtott birtokaik megmentését illetőleg közös legyen velük a felföldnek s az ország többi részét lakóknak jövedelme? ezek meg viszont azt kívánhatják, hogy: mikor az ő birtokaik, daczára a háromszoros munkának és trágyázásnak, mégis csak öt magot teremnek, az alföldieké pedig tizet: hát az alföldiek az ő öt magon felüli termésüket a felföldiekkel osszák meg. De mert mind a két kívánság kivihetetlen, az pedig, hogy az ország öt hatod részének lakossága évtizedekig viseljen oly költséget, a miből neki semmi haszna, — nem méltányos: ergo a vizszabályozás az országos költségen nem leván keresztülvihető, a kormány feladatát nem képezheti.

Maga az ellenzék hordaná le a kormányt legjobban, ha olyasmibe avatkoznék, a mi neki nem tisztje, azt a kormányt meg már saját pártja is megbuktatná, mely egy oly javaslattal lépne elő, hogy 2—300,000 ember érdekében 1000 millió adósságot csináljon az ország, s a kamatfizetés a többi lakosokat is tönkre tegye.

Óriási csapás, mindnyájunk legmélyebb részvétét és segélyezését érdemlik meg azon szerencsétlenek, kiket a sors ily mostohán látogat, — ámde hogy egyik ember a másikért szinte tönkre tegye magát, azt nemcsak, hogy nem kívánhatja, de nem is engedhetné meg egyik törvényhozás sem, már pedig hogy egy oly adómelel, mely alföldünk gyökere szabályozásának költségeiből az ország lakossaira hárulna, elviselhető nem lenne, az már nem ellenzéki frázis.

Méltóztatni-e most már érteni, miszerint az ellenzéki lapok azon czikkezése: hogy az árvízveszély csakis ennek a kormánynak lelketlen mulasztása következtében közzönthetett be újra, — merő népámitás; s hogy a Boszniára fordított 40 milliót máskülönbben sem fordíthatta volna a kormány vizszabályozási műveletekre, mert azt a 40 milliót országos védelmi szempont igényelte, míg a vizszabályozás privát tulajdonok megmentése tekintetéből igényelne nem negyven, hanem 1000 milliót. És én megvallom, nem tudok oly nyilvánosságra jött esetet a világtörténelemben, hogy valakinek privát vagyona az ország közmegadóztatásának útján lett volna megmentve. Igenis, vannak nagyobb mérvű veszélyek, melyek igénybe veszik

tot megteszik és — a találmány megállja helyét. Több még mint a mit feltalálja ígér. Egyetlen, hasonlíthatatlan, ördögi. Tulzárnyalja még a legtulzottabb képzelet álmait is! A miért százak hiába törték agyukat — most meg van, fel van találva a könnyen mozgatható, tökéletesen kormányozható — léghajó! Egy gömb egészen sajtászerű szerkezettel. Gözerővel mozgattatik. Képes egész századokat, nehéz ütkeket hordani, és más ilyen aerostatokkal egybekapcsolva, a vasuti kocsi mintája szerint, egész repülő hadosztályokat vehet fel és röphetet. Az öreg ur sugárik az örömtől. Izgatottan igazgatja ide s tova szemüvegét és ez új hadigép készítését tömeges számban rendeli el, melyekkel szemben a legnehezebb Krupp és uchatzinsok csak puszta gyermekjátékokká törpülnek el. Egész titokban, zajtalanul, de elődáz hatlanul és biztosan készül tehát a Poroszok végeszedelme.

Az \*—1 kastélyban, hol Frigyes Károly főherceg, főhadiszállását ültette fel, vidám zajos ünnepele van.

A harmadik dandár ezen a napon ünnepelte Sedán eleseténél harmadik emléktünnepét. Estve a főherceg parancsnok, tüzéskari tisztjei és tábornokainak fényes ünnepélyt rendezett.

Pontban hét órakor, lépett a terembe egy sereg egyenruhás tisztai karól követve a főherceg, jobboldalán Bismark herceggel. A terem minden oldaláról csillámlott az arany és ezüst egyenruhák tündöklő fényétől. Csak egyetlen egy vendég, a polgári, egyszerű frakkban, vetett némi sötét árnyat a füstös ruhák tarka sorégre.

Ez egy kerek simára borított értelmes arcu, modorában, viseletében egyszerű férfi volt és daczára, hogy inkább hasonlított egy udvar-

az országos segélyt, mely nem is tagadtatik meg soha, élő példák erre a most fenyegetett alföldi városok is, — de hogy „tuti-quant“ az ország gondoskodjék a magán birtokok helyi megmentéséről: arra nincs példa, de nem is lehet: mert a magán tulajdon nem az állami, hanem az egyéni rendelkezési jog hatáskörébe tartozik, a mely egyéni jogot még veszély esetében sem vindikálhatja az állam magának, mert ezekből aztán oly zavart jogi fogalmak keletkezhetnek, melyek az állami beavatkozásnak tág tért nyitva veszélyeztetnének a tulajdonat.

A kormány megteheti, sőt meg is teszi, hogy elkövet mindent, a mi tehetségében áll és hatásköréhez tartóik: könnyítheti a nagyobb munkálatok létrejvetelét, tanulmányoztatja a vidéket és viszonyait, terveket készített, számításokat tehet, hogy az által az érdekelt feleknek tájékoztatást nyújtson, kezére járjon; segélyt gyűjthet, felügyeletet, ellenőrzést gyakorolhat, az illetőknek kezére járhat, de hogy magára vállaljon minden költséget és minden munkálatot? — édes hazámiai olyan nincs!

Ime a vizszabályozási ügy a maga értékére leszállítva, s kimutatva az a népámitás, melyet az ellenzéki lapok elkövetnek.

Különbben mire e sorok napvilágot érnek, az érdekelt vidékek képviselői megfogják tartani tanácskozásukat az országházban, s meg fog győződni a t. olvasó, miszerint nem leend egyetlen egy sem, (avagy ha lesz, — bizonyosan útra fogja igazítani a többi), ki az árvíz rombolásért a kormányt igyekeznék felelőssé tenni. Ily gondolatok csak a népámitást czélul tűzött sajtó agyában foghatnak meg.

Az országgyűlési szabadalmi párt tegnapi értekezletét Szathmáry Miklós elnök megnyitván, első sorban tárgyalatván, elfogadottat a pénzügyi bizottság jelentése azon módosításokra vonatkozólag, melyeket a főrendiház tett az 1875: VII. tcz.-nek az ármentesített területekre vonatkozó rendelkezéseinek módosítását tárgyaló törvényjavaslaton.

Ezután a mentelmi bizottságnak Ugron Gábor mentelmi ügyére vonatkozó jelentése tárgyalatott. Mint általában mentelmi ügyek, ez is nyílt kérdésnek tekintetik.

Pogány Károly interpellációt jelent be a pénzügyminiszterhez a gyalár-gorásdai vasműlelepe érdekében.

mesterhez, vagy a főherceg, mint környezete által egy nagy hatalomként tüntetett ki. — A „Times“ tudósítója volt, master William Cookney, Esquire.

A tüzes francia borok csakhamar megoldották a nyelveket. Tréfa, nevetés, járt. A társalgás a jövőd hűstettkről folyt. Éjfélt még asztalnál találta a társaságot, és legtöbb vendég levetkőzött, eredeti merev katonai tartását. Már elhangzottak a felküzöntések a császárra, fenéges nejeire, a trónörökösre, a harmadik dandár diesteljes fővezére, Paris bevételére és végül a Franciaák teljes legyőzésére is.

Az általános vidámság közepette csupán két vendég maradt csendes, majdnem szótalan: Bismark philosoph nyugalommal szűcsölgetve pezsgőjét, és master Cookney közönnel hajtvával sherryjét.

A kancellár unatkozott. És pedig olyan nagy mértékben unatkozott, hogy végre oda fordulva a királyi felségéhez, fontos teendőik ürügye alatt, engedelmet kért a visszavonulására. A főherceg jóvábagyó mosolya után, futólag időzölve szomszédját, az őz Werder tábornagyot — némi tüntetéssel elhagyta a termet.

A szabadba érve, szivarra gyújtott és kúpenyébe borkolódva eltűnt a park sétányában.

Az éj komor setét volt, a hold régen lement, és sűrű felbő fedék az égbolton. Az őrtanyákon körtűs-körtől, minden csendes volt. Alig hallatszott az egyes alvók rhythmicus szuszogása, míg néha néha egy ór nehéz léptek körtőljárva, az elhaló őrtűz fényében komor kisérteketek tűnt fel. Soha sem jöhetett volna ember arra a gondolatra, hogy ezen, halottként itt fekvő nagy sereg, tisztjeinek első riadó szá-

Végre az aranyente conversiojáról szóló törvényjavaslat vétetett tárgyalás alá, mely Rakovszky István előadó, Pri-lepszky Tádé és Tisza Kálmán miniszterelnök felszólalása után úgy általánosságban, miut részleteiben elfogadtatván, az értekezlet véget ért. (O. É.)

A határörvidék bekebelezésének kérdésére nézve — mint az „Ung. Post“ értesít — a tegnapi este tartott minisztertanács megállapodásra jutott. E napokban Budapestre jő a horvát bán, ki egy később tartandó minisztertanácsban szintén résztveendő s a végleges megállapodások ekkor létrejövén, az ide vonatkozó törvényjavaslat a képviselőház elé terjesztetik. (O. É. tesítő.)

A Szerbiával kötendő kereskedelmi szerződés tárgyában a görög ünnepek miatt ülése nem tartathatott; holnap azonban ismét felvétetik a tárgyalás fonala, s azt hiszik, hogy az úgy ezuttal végre elintéztetik.

A párisi valuta conferentia — mint Párisból írják — munkálata előkészítésére a következők tagokat küldötte ki: Vrolik (elnök), Des Miguel, Pirmez, Kern, Broch, Leny, Forsel, Usielman, De Choerner, Moret y Prendergast, Bradas-Armeni, Cornuschi, Luzzati, Dana Hortin, de Hegedűs (Hegedűs Sándor) és de Niebauer. — E bizottság ápril 22-én ülést tartott, és Cornuschi (Franciaország) és Dana Hortint (Amerika) szollították fel a munka-programm szerkesztésére, a mely sokszorosítva a tagok közt kiosztatik a közelebbi ülés előtt, hogy megjegyzéseiket megtehessek. A plenum elé terjesztendő javaslat ezután fog megállapíttatni. A tárgyalások húzódnak, mert a francziák és amerikaiak szeretnék az angolokat is bevonni a tárgyalásba, de ezek még hivatalosan nem nyilatkoztak.

Az áruforgalmi statisztika tárgyában kérdést intéztek egyes kereskedők az iránt, vajjon a félnek alá kell-e írnia a nyilatkozatot vagy sem. Erre nézve teljesen megbízható forrás nyomán azt írja az „Orsz. Ért.“, hogy mitután sem a törvény, sem a miniszteri rendelet nem kívánja a névaláírást, arra ennél fogva szükség nincs.

Fiumei küldöttség időz jelenleg a fővárosban, hogy átnyújtsa a képviselőtestület által az országgyűlés két házhoz terjesztendő feliratot, melyben kéri a provisorium megszüntetését és Fiume államjogi viszonyát rendező törvényjavaslat előterjesztését. A küldöttség tagjai Ciotta polgármester, Thierry lovag a képviselőtestület alelnöke és dr. Gellietich ügy-

vára támadás- vagy védelemre készen talpra álljon.

A kancellár lassan haladt tova. Gondolatokba merült. De hirtelen úgy tetszett neki, mint ha egy gyenge, különös és megfejthetetlen zajt hallana. Azt vélte mintha a légből jönne e zaj, mint a mikor egy sereg madár egyhangú csendes, de folytonos szárnycsattogással, szelné át magasan a léget. Gépiesen felemelte fejét, és egy csillagot vélt látni. De ugyanabban a pillanatban egy néhány vízcseppet érzett arcán. „Sajátságos! tiszta égboltozat mellett eső esik“ — gondolá. — „Sietek vissza a kastélyba.“

Azonban a vélt eső nem tört ki. A kancellár ujmag felemelé szemét, de a csillag eltűnt. De ama sajátóságos suhogást, mely az égből látszott jönni még mindig hallotta.

„Különös“, — szóló a herceg — de egyszerre borzasztó csattogás ingatá meg a földet. Tűznyelv szakította meg az éj sötétét és a herceg megdermedten a bámulattól észrevette, hogy a kastély egészen lángban áll.

„Mit jelentens ez?“ kérdé a kancellár önmagától, miialatt a kastély felé sietett. — „Mily csodálatosan menekültem a bizonyos haláltól“, folytatta ezután borzadással.

Képzeltetni mily zavar és látma támadt az ilyen módon felébresztett táborban. A negyedóra előtt még halott csendes park hasonlított egy megzavart hangyabolyhoz. A zaj és világosságtól megrémült lovak vad horkolással iramlanak ide s tova, embereket elgázolva, a sátrakat felborítva, míg gazdáik, nem kevésbé megrémülve, hasztalan keresik a bátorságot.

Minden a legborzasztóbb zavart mutatja. Óriási kiabálás, tolongás. Katonák és tiszték vad chaosban egymást ütlik.

**Hirdetési díjak.**  
Egy négyzetű centiméternyi tér ára 2 kr.  
Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyon és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.  
Hirdetéseket fölvesznek:  
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.) Haasensteine et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapestben: Haasensteine, és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapestben Servitátor 3. sz.  
Nyitási csillagok  
gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

véd, kiket kísér Brelich a képviselőtestület titkára. A küldöttséget — mint halljuk — ma délelőtt fogadta a miniszterelnök a képviselőház miniszteri szobájában, s Csernátony Lajos Fiume országos képviselője, ki szintén a küldöttséghez csatlakozik, a feliratot a képviselőháznak már be is nyújtotta. A fiumei küldöttség tegnap délután Szapáry Géza gr. kormányzó vezetésével az igazságügyminiszternél is járt több igazságügyi kérdés elintézése végett.

Székel Endrét Csikmegye bizottsági közgyűlés az üresedésben volt Csikszereda járási szolgabírói állásra egyhangulag közfelkiáltással megválasztotta.

## KÜLFÖLD.

A szentpétervári legújabb eseményekről a „Köln. Ztg.“nak számos új kiegészítő részletet jelentenek. Ezek szerint II. Sándor császár tulajdonképi gyilkosát eleinte tévesen nevezték Telnikownak. Az ő neve Griveneczkis s azelőtt a technologiai intézet tanítványa volt. A nihilistát, a ki a városkapitányságon közszemlére volt kitéve, hir szerint Seliwanownak hívják és ő az a személyiség, a ki az utolsó perben „a rokkant“ név alatt fordul elő. Az egyik kezéről három ujjja hiányzik, melyeket hir szerint robbantási kísérleteknél vesztett el. Riszakov megismerte őt; de nem tudta nevét s csak annyit mondott: Ez az az ember, a kit rokkantnak neveznek. Riszakov a kivégeztetés előtti napokban tett különböző vallomásoknál fogva erősen remélte, hogy még a bitófa alatt megkegyelmeznék neki. Meg is kérdezte a hóbitát, midőn ez nyakára illesztette a hurkot, nem kapott-e személylőre vonatkozólag külön magatartási rendszabályokat. — A „Narodnaja Volja“ legújabb proklamációi igen heves hangus a népet nyíltan lázadásra szollítják fel. Az ex-czaredes, a kiről az „Ag. Russe“ a Miklós nagyherceget illető czáfolatában beszélt, — mint most már megállapították — előbb fogatott el, mint a nagyherceg. Ez Masino csendőrezredes. Az ezredes elfogatása után Konstantin nagyhercegnék beszélgetése volt vele, mely hir szerint igen heves volt. Konstantinovic Miklós még három nap előtt Pawlowskban volt, a hol őt anyja, Alexandra Jozefowna naponként meglátogatta.

II. Sándor sokszor megbeszélte leirata már ki volt nyomva és márcz. 9-től volt kelteve. Eredetileg a trónörökös születése ünnepén volt közzétéendő; de később a császár születése napjára, ápr. 29-re halasztatott el közzététele. A leirat körülbelül ezeket mondja: „Hogy a reformok útján tovább haladjunk stb., jónak tartjuk a birodalmi tanácsot minden rendi képviselő bevonása által kiegészíteni és funkcióiban kibővíteni s ezért elrendeljük. A 36 kormányzóságból

„A francziák!“  
„Meneküljön a ki tud!“  
„Fegyverre!“  
„Sorba!“  
Eként változnak a felkiáltások. Azt képzeli, hogy a menny villáma semmisítette meg a tábornokokat, és a harcosok vallásos része rettegve térdre hull és hangosan imádkozik. Ezalatt Bismarck herceg folytatja útját, a néklül, hogy az őt körülvevő zajra figyelme. Nagy bajjal keresztül tör az emberek és állatok leirhatlan tömkelegén és végre a kastély közlébe érkezik.

(Folyt. köv.)

## A LÁMPAGYÚJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Huszonhatodik fejezet.

Még több változások.

(Folytatás.)

Gertrud örömmel egyezett bele, egy rövid tartamu látogatásba, s azzal vetett véget a vitának, hogy Jeremýket azonnal hazakísérte és csak a jó szívi nő anyai gondosságának, s az orvos kitartásának köszönhetette, hogy megmenekült egy nehéz betegségtől, mely őt komolyan fenyegette.

W. ur és neje, kik nagyon megszerették volt Gertrudot, hasonlóan kérve-kérték őt, hogy menjen hozzájuk, s maradjon ott mindaddig, míg Graham és Emilia útjokból visszatérnek; de miután





Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egységben, Nyomtatás, KÉLTET nyomdáiban, Kolozsvár